

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Förskolan Lindö

Upprättad: 2018-08-07

Reviderad: 2020-09-16

Revideras nästa gång augusti 2021

Innehållsförteckning

Inledning	s 3–4
Syfte och bakgrund	
Främja likabehandling och motverka kränkningar	
Ett sammanhållet uppdrag	
Tillitsfulla relationer	
Normer, normmedvetenhet och normkritik	
Definitioner	s 5
Styrdokument	s 6
Främjande och förebyggande arbete	s 7
Plan mot kränkande behandling	s 8
Aktiva åtgärder mot diskriminering	s 9
Plan mot diskriminering	s 10
Fördjupnings- och referensmaterial	s 11

Inledning

På vår förskola erbjuder vi en utbildning som skapar goda förutsättningar för ert barns utveckling, lärande och omsorg. En förskola där barnen får utforska och undersöka tillsammans!

Att få lära sig tillsammans med andra i meningsfulla sammanhang tror vi är en viktig strategi för undervisning med hög kvalitet. Vi bygger miljöer för undervisning, utbildning och tillgänglighet som anpassas till den ålder barngruppen befinner sig i. Vi ser barn som kan, vill och vågar.

Genom glädje, nyfikenhet och vänskap vill vi tillsammans utforska världen (och värden)

Syfte och bakgrund

Förskolan Lindös plan mot diskriminering och kränkande behandling ska främja barnens lika rättigheter. Förskolans plan ska syfta till att avvärja risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling samt främja arbetet med att förstärka respekten för allas lika värde. Planen innehåller rutiner för att främja, förebygga, upptäcka, kartlägga, utreda och åtgärda diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling. Vi tydliggör hur förskolan arbetar förebyggande för att främja likabehandling av barn och vuxna och hur vi ska agera när barn eller vuxna blir utsatta för trakasserier eller annan kränkande behandling. Nedanstående punkter har, i kombination med det som nationella styrdokument föreskriver, varit viktiga utgångspunkter vid framtagandet av detta dokument.

Exempel på framgångsfaktorer i likabehandlingsarbetet är:

- 1 att arbeta med ett normkritiskt förhållningssätt,
- att hela verksamheten är delaktig (inklusive barn och elever)
- att aktivt och löpande arbeta med planen mot diskriminering och kränkande behandling
- att planen grundas i verksamhetens situation här och nu.

Främja likabehandling och motverka kränkningar

Utbildningen ska enligt skollagen och läroplanerna utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Ibland sammanfattas detta som skolans värdegrund. Det främjande arbetet ska syfta till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att bidra till en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Skolans värdegrund ska genomsyra verksamheten. Men vad betyder det egentligen? Kanske kan vi förstå värdegrunden som summan av de val, överenskommelser och handlingar som elever och skolpersonal manifesterar i skolan. Värdegrund blir därmed något vi gör och skolans värdegrund, så som styrdokumentet formulerar den, genomsyrar verksamheten först när vi medvetet väljer och agerar på ett sätt som främjar barns/elevens lika rättigheter och möjligheter i skolan.

Ett sammanhållet uppdrag

Arbetet med skolans värdegrund kan beskrivas med hjälp av perspektiven **om**, **genom** och **för**. Barn och elever utvecklar i arbetet med värdegrunden kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati. Värdegrundsarbetet sker också genom exempelvis de demokratiska arbetsformer och positiva arbetsklimat som ska råda i verksamheterna. I detta arbete utvecklar barn och elever förmågor som behövs för att aktivt kunna verka i ett demokratiskt samhälle. Perspektiven möjliggör **en helhetssyn** som bidrar till att **värdegrunden integreras i kunskapsmålen**.

Utdrag ur läroplanerna:

” Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska förskolan främja barnens utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande människor och samhällsmedlemmar. [...] Förskolan ska samarbeta med hemmen för att ge barnen möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Förskolan ska tydliggöra för barnen och barnens vårdnadshavare vilka mål utbildningen har. Detta är en förutsättning för deras möjlighet till inflytande och förståelse för förskolans uppdrag. Det är viktigt att alla som ingår i arbetslaget har förmåga att förstå och samspela med barnen och att skapa tillitsfulla relationer med hemmen, så att förskoletiden blir positiv för barnen.”¹

”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare. Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa.

Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver.”²

Tillitsfulla relationer

Här följer några exempel på hur personal kan skapa förtroendefulla relationer till barnen/eleverna i skolan. Ett antal faktorer, hämtade från nedan citerade doktorsavhandling³, lyfts fram som särskilt viktiga vid relationsbyggande:

- att ta sig tid att lyssna,
- att se hela barnet/eleven – att låta barnets/elevens livsvärld få ta plats,
- att lyfta in barns/elevers erfarenheter i undervisningen,
- att på andra sätt möjliggöra barns/elevers delaktighet och inflytande,
- att bemöta barnen/eleverna utifrån de behov de har och
- att bygga ett förtroendekapital att ta av den dag läraren exempelvis behöver tillrättavisa ett barn/en elev.

¹ Läroplan för förskolan Lpfö 18, s 7-8, *FÖRSKOLANS UPPDRAG Helhetssyn*

² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Reviderad 2018), s 7, *Skolans uppdrag*

³ Lilja, A. (2013). *Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev* (Doktorsavhandling, Gothenburg Studies in Educational Science, 338). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Normer, normmedvetenhet och normkritik

Normkritiska perspektiv kan vara ett stöd och ge skolpersonal konkreta verktyg i skolans arbete med att hålla ihop arbetet med värden och kunskaper. Ett normkritiskt arbete berör hela det pedagogiska uppdraget och kan vara en grund för att dagligen, i planering, lektions-/verksamhetsinnehåll, bemötande, kollegialt lärande, reflektioner och bedömning arbeta mot att uppfylla målen i läroplanen.

Förutom att ge stöd i det dagliga pedagogiska arbetet och hjälpa till att uppfylla skolans demokratiuppdrag kan normmedvetenhet också hjälpa till att förebygga kränkningar i skolan. I flera rapporter⁴ fastslås att det som ligger till grund för att diskriminering och kränkande behandling uppstår inom skolan är normer. Normer riskerar att bidra till förtryck och ett upprepande av maktstrukturer som leder till exkludering, diskriminering och kränkande behandling, som exempelvis våld (Skolverket 2009:88, Ungdomsstyrelsen 2013:13).

⁴ Se artikel, *Normer, normmedvetenhet och normkritik*, Emilia Åkesson, Amphi Produktion /*Förskolan/skolans värdegrund – Grundskola och gymnasieskola/Modul: Främja likabehandling/Del 5: Normer, normmedvetenhet och normkritik*

Definitioner

Kränkningar av barns och elevers värdighet kan förekomma i form av:

- **Diskriminering** som innebär att ett barn eller en elev *missgynnas* av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Indirekt diskriminering: att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet,

I verksamheten är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering eftersom diskriminering handlar om missgynnande och förutsätter någon form av makt hos den som utför diskrimineringen.

- **Trakasserier** som innebär ett uppträdande som *kränker någons värdighet* och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.
- **Kränkande behandling** är ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet.

I Skolverkets (tidigare) allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling fanns följande beskrivning av trakasserier och kränkande behandling:

Trakasserier och kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan t.ex. uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktesspridning, förlöjligande eller fysiskt våld. Kränkningarna kan även handla om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Vem avgör vad som är kränkande?

- Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat.
- Det är barnet eller eleven som upplever sig utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat och kränkande.
- För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig.
- Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande.
- I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet.
- Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten.
- Det är viktigt att komma ihåg att yngre barn inte alltid har möjlighet att förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

(Se Skolverkets hemsida: [LÄNK 1](#) / [LÄNK 2](#))

Styrdokument

- **Skollag (2010:800), 6 kap**
- **Diskrimineringslag (2008:567)**
- **Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling**
- **Läroplan för förskolan Lpfö 18**
 - Förskolans värdegrund och uppdrag
 - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
 - 2.2 OMSORG, UTVECKLING OCH LÄRANDE
 - 2.3 BARNES DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE
 - 2.8 REKTORNS ANSVAR
- **Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet - Reviderad 2018**
 - Skolans värdegrund och uppdrag
 - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
 - 2.2 KUNSKAPER
 - 2.3 ELEVERNAS ANSVAR OCH INFLYTANDE
 - 3. Förskoleklassen
 - 4. Fritidshemmet

Styrdokumenterna för utbildningen påverkas även av och hänger samman med svensk och internationell rätt samt gemensamma överenskommelser som FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen och Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, medborgerliga och politiska rättigheter och avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

- **Förskolan Lindös verksamhetsidé anger följande kring hur vi tolkar läroplansmålen 2.1 NORMER OCH VÄRDEN**

1. vi vill lära barnen att bli öppna, respektfulla, solidariska och ansvarstagande genom att med stigande ålder låta barnen vara delaktiga, ta ansvar för både sina handlingar och sitt lärande
2. vi uppmuntrar barnen att hjälpa varandra och leva sig in i andra människors situationer
3. vi erbjuder och uppmanar barnen att upptäcka, reflektera och ta ställning över etiska dilemman och livsfrågor genom textdiskussioner /reflektioner/högläsning
4. vi pratar och visar på respekten för alla människors lika värde och mänskliga rättigheter bl. a genom att arbeta med barnkonventionen och att se olikheten som en tillgång.
5. vi låter barnen aktivt arbeta med hållbar framtid för att inge hopp och positiv framtidstro. Vi vill på olika sätt synliggöra barnen i samhället tex Tusen lyktor, samarbetet pedagogistanätverket/ateljén, samarbetet med äldre...

Främjande (för likabehandling) och förebyggande arbete (mot diskriminering och kränkande behandling)

Exempel...

Insats – Vad gör vi?

Vår plan mot diskriminering och kränkande behandling aktualiseras för barn och elever, personal samt vårdnadshavare. Nödvändiga uppdateringar och justeringar görs i planen.

Tid - När?

Tre gånger per år – juni, augusti, december

Ansvar

Rektor - avsätter tid vid personalmöten

Personal - bidrar till uppdateringar och justeringar av planen

Insats – Vad gör vi?

All personal genomför (hela eller delar av) Skolverkets modul - *Främja likabehandling*.

Tid - När?

Under 2020-2021

Ansvar

Rektor

Plan mot kränkande behandling

Kartläggning

Ansvar:

Vi har genomfört följande **kartläggningar**...

- Utbildningsförvaltningens enkät
- Organiserade samtal med barn och personal
- Trygghetsvandringar, skyddsronder och riskbedömningar
- Dokumentation från fall av kränkande behandling
- Personalens observationer och pedagogisk dokumentation

Barns medverkan

Barnens delaktighet, inflytande, utveckling och intresse ligger som grund för hela utbildningen och genomsyrar allt vi gör.

Nulägesanalys

Ansvar:

Vår analys utifrån ovanstående kartläggningar är att vi behöver levandegöra och förankra dokumentet för samtliga anställda.

Barns medverkan

Mål för kommande år

Utifrån kartläggning och nulägesanalys ser vi att vi behöver arbeta med följande åtgärder

- Uppföljning
- Förankring
- Trygghetsvandring i årshjulet

Barns medverkan

- Barnen får visa och berätta om sin förskola för nya barn. Sätta ord på hur man är en bra kompis, vad man får göra, hjälpa en kompis etc.

Uppföljning och utvärdering

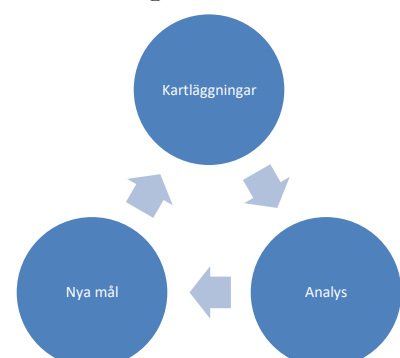
Ansvar:

Uppföljning genomförs på följande sätt och vid dessa tidpunkter...

- deluppföljning i dec/jan
- utvärdering i maj inför augustis revidering

Åtgärder vid akuta händelser

Se verksamhetshandboken - *Stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling.*

Aktiva åtgärder mot diskriminering

1. Undersöka risker för diskriminering

Första steget innebär att utbildningsanordnaren ska undersöka den egna verksamheten för att upptäcka eventuella risker för diskriminering eller repressalier, eller andra hinder för barns och elevers lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer.

Genom att undersöka den egna verksamheten säkerställs att de åtgärder som vidtas motsvarar en verksamhets faktiska behov.

Undersökningen ska vara en inventering och utredning av verksamheten för att identifiera hinder för lika rättigheter och möjligheter och för att identifiera om det förekommer diskriminering, inklusive trakasserier och sexuella trakasserier eller repressalier, eller risker för diskriminering eller repressalier.

Arbetet ska göras på ett generellt plan till exempel genom att göra en översyn av olika rutiner, riktlinjer och policydokument men även av attityder och normer.

Undersökningen kan göras på olika sätt. Det kan handla om att en förskola/skola undersöker sin verksamhet genom:

- observationer
- pedagogisk dokumentation /reflektionsprotokoll
- utvecklingssamtal
- intervjuer av barn/elever

Gör undersökningen utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Undersökningen ska göras på en övergripande nivå för att identifiera risker/hinder i verksamheten.

2. Analysera orsaker

Efter undersökningen ska utbildningsanordnaren analysera orsakerna till upptäckta risker och hinder.

Analysens omfattning beror i stor utsträckning på vilken typ av verksamhet det handlar om och hur stor den är.

3. Genomföra åtgärder

I steg tre ska utbildningsanordnaren genomföra de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, mot bakgrund av undersökningen och analysen. Utbildningsanordnaren ska alltså bedöma vilka konkreta åtgärder som ska genomföras.

Utbildningsanordnaren ska genomföra åtgärder för att undanröja de upptäckta riskerna och hindren, främjande åtgärder i syfte att utjämna skillnader i förutsättningar mellan olika grupper, det vill säga undanröja hinder för lika rättigheter och möjligheter.

Åtgärderna ska motsvara faktiska behov. Det betyder inte att det måste finnas ett barn/en elev i verksamheten som kan drabbas idag, utan att det finns risker eller hinder som skulle kunna leda till att någon kan bli diskriminerad.

4. Följ upp och utvärdera

Det sista steget är att följa upp och utvärdera undersökningen, analysen och åtgärderna.

När det är klart ska de erfarenheter som arbetet har gett gå att använda i steg ett (undersökningen) i nästa cykel av arbetet med aktiva åtgärder.

Plan mot diskriminering

Undersökning

Följande metoder har använts för att undersöka risker för diskriminering...

- Chefers kännedom om diskrimineringsgrunder
- Pedagogisk miljö för utbildning, undervisning och tillgänglighet
- Information från föräldrar, barn och personal

Analys

Följande orsaker till risker och hinder har vi analyserat...

- Avvärja risker i alla miljöer
- Inget ensamarbete
- Vuxnas gemensamma ansvar. Alla barn är allas barn. Samarbete på tex gården och torg.

Åtgärder

Följande åtgärder ska vi arbeta med för att förebygga diskriminering samt främja lika rättigheter och möjligheter för barn och elever

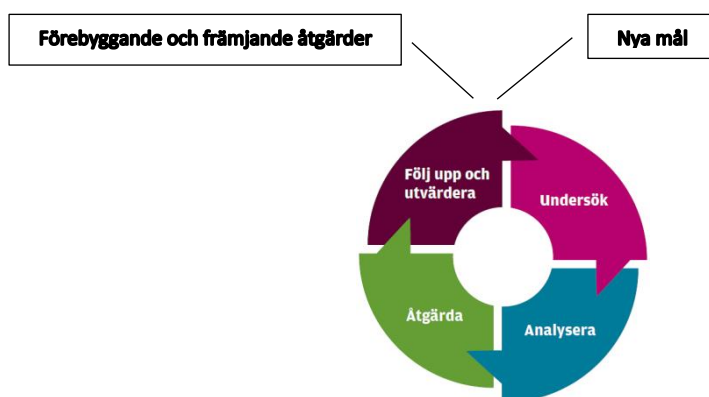
- Omsorg om miljö och material och varandra
- Hållbar framtid som övergripande Tema
- Rollekar, sagor och berättande för att tydliggöra värdegrundsarbetet
- Delaktiga aktiva, närvarande vuxna
- Uppmärksammande av Prideveckan, internationella barndagen med Tusen lyktor, FN-dagen och vänskapsdagen på Alla hjärtans dag.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering genomförs på följande sätt och vid dessa tidpunkter deluppföljning i dec/jan och därefter utvärdering i maj inför augustis revidering.

Åtgärder vid akuta händelser

Se verksamhetshandboken - *Stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling.*

Fördjupnings- och referensmaterial

Skolverket

A) Modulen - Främja likabehandling

Sökväg: *Lärportalen/ Alla moduler/ Förskolan/ skolans värdegrund/ Främja likabehandling*

Modulen består av åtta delar:

1. Ett sammanhållet uppdrag
2. Tillitsfulla relationer
3. Trygghet och studiero
4. Interaktion på nätet
5. Normer, normmedvetenhet och normkritik
6. Normerna i min verksamhet
7. Bemötande och förväntningar
8. Hitta balansen

Varje del av består i sin tur av fyra moment:

- Moment A – individuell förberedelse
- Moment B – kollegialt arbete
- Moment C – aktivitet
- Moment D – gemensam uppföljning

Omfattning

Det tar cirka 30 timmar att arbeta med en modul.

B) Stödmaterial

- ”Nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling”
- ”Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder”